

SLOVENIJA.

List 63.

V torek 7. velkiga Serpana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraha še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Urá nam Slavjanom!

Budučnost će biti dobra mati
Našem puku — več je kocka pala
Njeg've sreče — — —

Preradović.

Mati Slava veličansko vstaja iz široke planjave penečih se valov. Nebo ževa, črni oblaki nam prijazne zvezdice zakrivajo, grom za gromom, tresk za treskom, zemlja se trese, divje zveri se prestrašene skrivajo, ljudje obupno vtekajo od konca do kraja, kaže se, kakor da se neba obok srušiti hoče ino celi svet v stari metež preverniti.

To so znamenja nastopa mogočne Slave — zgodovina se doveršuje. Na širokih poljanah nekdanje Panonie se bodo sošli raztrošeni otroci jedne matere od sevara do juga, od zhoda do izhoda, tam se bojo spoznali, poratili, složili v slavno obhajenje praznika Slave.

Na slavjanskem polju, slavjanskoj zibiki, kder so se naši predstariši borili za svoje ognjišče s Nemci, Rimljani, Huni, Tatari, Madjari..., hočejo svojo zavezo s kervjo svojih naj zvestejših bratov zapečatiti, da se na veke več ne razlomi, da se vzajemna ljubezen na veke več ne oskrni s izdajstvom, samopašnostjo ino — zmotami. — Kdo bi bil mislil, da je Slave dan tak blizo!! —

Vse še je sicer začetek od začetka alj vendar je že začetek tak imeniten, da je vse naše pazljivosti vreden. Narod od 80krat tisuče tisuč glav stopi na široko pozorišče zgodovine, mlad, čverst, krepek, nepokvarjen, bistrega uma, blagega serca.

Če je mogoče, da se taj uniči, da se sopet v staro temo skrije, da se na veke pogubi, dok se na-nj ne pozabi.... onda je zgodovina lažljivec, vse človeško znanje je pajecina, niga pravičnega Boga na nebu, kateri v zgodovini narode sodi. —

Časa kolo se neprenehama verti od veka do veka, ino glejte! dovertelo se je do naše dobe, do dobe Slavjanstva. Pustimo na stran vse ozire na svobodo, zadržimo se samo pri pohodu izhoda k zahodu, kder vidimo čudo do sadaj ne vidjeno: neštevilna Slave deca si v junaške desnice segajo pri svojoj nekdanjoj zibiki; reč, da je 19. stoletje lastnina Slavjanov, se sversovati počimlje.

Na Donavi se naj zaveza slavjanskih plemen zapečati, na Donavi se naj dosadajni sovražnik slavjanstva v svoje meje zaverne, po Donavi naj doplava močna ladja slavjanske svobode s veselim ukanjem prostih brodarjev do naših bratov pri Balkanu, kateri sadaj tužno pevajo:

Svemu svietu svitje zora,
Kod Balkana neima dana,
Usried gorcieh suzah mora
Gori, gori ljuta rana,
Koju robstvo zadade.

Tam bratje, na Balkanu nas čakajo nove lovorike, tam bomo nabirali dragega kamenja v venec veličastne matke. Trudimo se tedaj, da se vredno obhaja dan vstajanja iz tisučletne, sramotopolne ječe, čistite hrame, trošite žlahtno dišeče cvetlice, ravnajte ceste, obdelujte polja ino brežuljke, bistríte um napolnega zaroda, kateri nam že v našoj mladosti tak krasno cvetje obeta.

Skerbite, da vredni postanemo vživati zlatih žarkov mladega solnca svobode, da nas teme vajenih ne oslepi; treba je, da se v vseslavskem smislu izobražujemo, omikujemo, čverstimo, likamo, ne pak neumno jednostrano ravnamo, kder bo nas gotovo sila časov razdrobila, kakor mirno, marljivo mravljico nepazljiva noga. Kaj nam hasni ustavna svoboda s naj širjoj podstavoj, če je neomikani neznamo v svoj prid obračati!

Slavski bratje z Volge, iz Donave,
Z Visle, Veltave, iz bistre Save,
Stare matke verni sini
Ah premiloj domovini
Priskočite iz vseh strani,
Da se stara bol zarani.

Radoslav.

Terst na avstrijansko-slavjanski zemlji.

(Dalje in konec.)

Častitljiv je ponos, z katerim odrejeniki starih rodovin Tersta še dan današnji na svoje predede nazaj gledajo. Oni so bili modri, v prihodnost gledajoči možje. Zdaj se lahko govori, de ni bilo treba velike umetnosti za spoznati blizo ležečo korist. Mi smo druge misli. Možje, kateri v tisti dobi, v kateri sedajno veliko mesto je bilo majhni terg brez brodov, brez teržtva, brez denarja, so za svojo naravno odločbo spoznali, srednik velikiga teržtva med svetam in za svetam ležečimi slavjanskimi ino nemškimi deželami biti, namenje ktero se je skora po polovini jezera letja za pravo skazalo, ino ktero — zdaj smemo to reči — se bo za vse prihodne čase za pravo spoznalo, taki možje imajo gotovo pravico, častitvo prihodnih rodov terjati.

Terst je hotel v letu 1382 del Austrije biti, ker Austrija je oblastovala Ilirijo, Krajsko ino Štajersko, ker je tek, kateri bi blagost mesta orodoviti, le od gorá unih deželá dol teči zamogel. Terst po svoji zemljopisni legi ni zamogel tergovska založnica Italje biti, z Genovo ino Benedkam enako napredovati, če bi tudi njegova politiška moč enaka bila moči tistih mogočnih mest. Pa ravno ta lega je sčasama Genovi ino Benedkam nemogočno storila, de bi, če ravno mogočni in bogate, Terstu tergovstvo z severnim deželami branili. Teržačani so spoznali korist zemljopisne lege, pa za obrniti jo v svojo korist, so se morali severu popolnoma pridružiti.

To so storili.

Le od tega časa je mesto začelo precveteti. Vladarji slavjanskih ino nemških deželá so primorali svoje podložnike, ki so navajeni bili Benetke za svoje teržiše imeti, v Terst se obrniti. Tam so morali prodajati, tam svoje perdelke z drugimi ptujih deželá zamenjati. Mi smo pred rekli, de Teržačanam je pridruženje k severu za pohanjenje zemljopisne lege potrebno bilo. Nekteri bi mende rekli, de bi zemljopisna lega mesta tudi brez pridruženja k Austriji bi za precvetenje Tersta dovolj bila, kazaje na druge mesta kakor Hamburg in Bremen, ktera sta svojo samostalnost obdržala, in vonder po svoji legi teržestvo za njimi ležečih deželá na se potegnili. Tako bi se za res veljaven dokaz proti umetnosti očakov Tersta izpeljal. Ampak primera z unima severnima mestama ni prava. Una mesta le-

žita na iztoku dveh evropejskih poglavitnih rek, kateri v svojim teku do morja natorno veliko cesto pretečenih dežela naredite.

Terst ne leži na nobeni reki in deli korist svoje lege z mnogimi mestami; ktere ne daleč od svoje meje ravno tako dobro in clo boljši zavetje ko Terst imajo, med tem ko Hamburg in Bremen korist svoje lege le samo za se imata. Nadvojvodstvo Austrije bi bilo zamoglo teržestvo kakor v Terst ravno tako tudina drugikraj jadranskiga primorja napeljati. Natvora samo po Labi (Elbi) teržestvo v Hamburg vodi; tu pa ste bili le volja ino moč človekov, ki so teržestvo po z rokami izdelanih cestah v Terst napeljali. Razložek je važen. Ljudje ki niso reko vstvarili ne premorejo iztok svojevolojno drugam preložiti ino poprejšno izhodišče zapreti ino založiti. Osoda na iztoku velike reke ležečiga teržniga mesta leži po nekakošnim le v božjih rokah, drugiga na izhodišu ceste ležečiga v rokah človekov. Austrija, katera je Terst povikšala, ga zna tudi ponižati. Volja cele dežele bi zamogla z krasnim mestam tako premembo izpeljati, kakor jo je čas z enkrat krasnejši Akvilejo izpeljal. stari Teržačani so vedili kar so storili, kadar so se v letu 1382 radovoljni Austriji pridružili. Ako bi se bili republik Benetčanski podvergli, bi danas vkljub zemljopisni legi pod hribam Opčine le barbarsko selo, ne večje od Muje stalo.

Čudno je, de nasledniki možov leta 1382, kateri so se tako razsodno Austriji nagnili, zdaj terdijo, de je Terst taljansko mesto. Vonder se spomnimo, de jim morebiti krivico delamo. Ne deseti človek notri v mejah Tersta zamore svoj rod od starih plemen tega mesta odvoditi. Od skora 80,000 prebivavcov, kateri zdaj v teržaški okrajni žive, se jih je več ko devet desetini po podaritvi osvobodivniga pisma teržtva cesarja Karola šestiga tam naselilo. V tisti dobi niso živeli v mestnim okraju več ko 5600 duš. Gostivnost, ktera je novi svobodni pristan proti vsakiterimu skazal, je bila bezkončna. Ptujci iz Gerkije in jutrove dežele, iz Francije in Britanje, iz Italije so se tam naselili, kakor de bi v mestu domorodci bili. Primera teh naslednikov proti deržavi je bila sledeča:

Ali niso avstrijanski deržavljeni postali — njih število je zlo veliko — takrat nimajo na nič pravico in odvisijo le od miliga poterpjenja, z katerim se deržava proti njim zadržati blagovolji. Svoboda odvzetja svojiga premoženja je samo, kar jim deržava vzeti ne zamore.

Ali pa so avstrijanski deržavljeni postali, in takrat jih veže prisega in dolžnost k zvestobi do deržave še očitneje ino z močnejši moralni dolžnosti kot večidel drugih mestjanov. Zakaj oni niso bili persiljeni podvreči; radovoljni, brez povabljenja, so dolžnosti na se vzeli, ktere od njih nobeden terjal ni. Postali so udje avstrijske deržavne zveze, ker so hotli ne ker so morali. — De eno mesto ali ena dežela drugi sliši, za to ker se njen jezik posebno tam govori, ne sme noben umen in zbrhten človek terditi. Reka in Tisin niso deli Italije, Savoja in Belgija niso deli Francije, S. Galen ino Curih niso deli Germanije, Nova Jorka in Baltimore niso deli Anglije, če ravno jeziki tistih dežela tam vladajo. Bi moralo morde mesto Terst za to taljansko biti ker tam ta-

ljanski jezik — in vonder ne brez drugih jezikov — govorijo? To bi bilo eno zaverljivo pravilo; zakaj če bi se petdeset tavežent Gerkov pravice poprijeli se v mestu naseliti, bi bilo tedaj mesto gerško, in tako bi se zamoglo tudi francosko, britansko ali špansko storiti. Svobodne brodiša, katere vsakimu pravico naseliti se dovoli, bi znale tedej od leta do leta, ali od mesca do mesca svojo narodnost spremeniti. Pa mesto Terst, terdijo drugi, sliši Italiji po svoji zemljopisni legi, je v natornih mejah te dežele zaperto. Ako bi to terdenje pravo bilo, bi veliko važnost imelo v razsodi prepirniga vprašanja, ako Terst je taljanski ali ne. Ampak to terdenje je prazno. Terst ne leži notri v natornih mejah Italije, ampak leži notri v natornih mejah deželá, ktere slavljanjskim narodam slišijo.

Gibraltar sliši Britancam, pa leži notri v natornih mejah Španije; tudi Kalé (Calais) je enkrat Britancam slišalo in vonder je mesto v natornih mejah Francije ležalo. Dogodivšine nas uče, de so se ptuje ljudstva v majhnim številu na primorjah deželá naselili, ktere so že druge ljudstva v posestvu imele. Večkrat je primorje nerodovitno bilo in ni mikalo kmetovavske narode tam naseliti se. Dovoljili so tedaj ptujim ribolovcom ali brodnikom prostor zasesti, kteriga sami niso hotli porabiti; ampak to dovoljenje ni premaknilo meje dežele, katere narava sama je postavila. Kadar je bilo Katalonskim ribolovcam dovoljeno, se blizo Marsilje naseliti, zemlja, ktero so zasedli, ni postala španska, ostala je francoska. Pot do morja, velika cesta, ktero vsigamogočni sam je človeštvu daril, ne sme nobenim velikim narodu od majhne množine ljudi, kateri vosko zemljiše poleg morja zasedejo, zaperta biti. Veliki narodi, kakor velike reke, išejo natorno mejo pri morju ino razveržejo z svojo neizmerno močjo majhne zaderžke, ktere njihov tek vstaviti hočejo. Tukaj bi se nam znalo protigovoriti, de gore natorne meje delajo, ino de kakor reke gore prestopiti ne zamorejo, tudi narodam ni treba jih prestopiti.

De gore večkrat naravno mejo delajo je gotovo, ravno tako je pa tudi gotovo, de večkrat je ne delajo. Planine ločijo nemško ravnino od lombardske, ampak Apenine ne ločijo Italijo od Italije. Gore storijo za res dobro in močno natorno mejo med ravninami in ravninami. Oni so dvojni overik, nazgor gredočim velik, nazdol se podajočim za prav nikakoršin zaderžik. Ločijo tedej razločno ljudi ki pred hribam in ljudi ki za hribam prebivajo. Slavljanjski narod pa ne stoji za hribih Tersta, on stoji na hribih. On je od nepomljivih časov gorsko ravnino obsedel, katera od Cela in Ljubljane v jadransko morje sega. Ako bi ena reka od gorske ravnine jadranskim morju pritekala, narava je ne bi vstanovila, in ravno tako se ne najde en zaderžik, ena natorna meja za slavljanjski narod, kteri jo le najde pri morskim bregu. Tam kjer gore ravnine od ravnin ločijo, storijo dobro in terdno mejo. Ampak tega ne storijo pri Tersti. Ne najde se druga ravnina pred gorami, ko valovje jadranskiga morja. Gorske ravnine pogreznejo svoje korenine globoko v morje ino mesto je zdeloma na vmetalsko zneseni zemlji, zdeloma na nedoli hriba sozidano.

Gore storijo tudi za to dobro natorno mejo, ker so natorno branilo narodam, kateri za njimi prebivajo. So terdnjave, katere je Bog narodam daril. Ampak na nogi gore ne sme nobeden drug narod stati, ko tisti, ki na verhu stoji; ne sme za to ker ne more. Slavljanji, kteri sami so do Opčine prebivavci gorske ravnine, imajo absolutno, neprenehljivo oblast čez kraj, kteriga Terst zasede. Oni znajo mirno in brez straha naseljenje mesta tudi z ptujim narodam gledovati, zakaj on ne zamore, naj si bode tudi močan ino številat, posestvo proti unim zabraniti, kteri so ga od narave dobili. Iz gorske ravnine dol se za-

guaje, zamorejo, ako hočejo, mesto pod njimi razdreti ino njegove prebivavce v morje pregnati.

Ampak Terst, ki se ne zamore braniti proti obdajočim goram, se zamore braniti vsaki nevarnosti proti morju, zamore dobro vterden, vsaki brod, kateri se mu v sovražnim namenu bliža, na nič spraviti, razsoden dokaz, kakor menimo, de tukej ne gora, ampak morje naravno mejo stori.

Terst sliši Austriji po dvojni pravici, po dobrovoljni pogodbi leta 1382 ino po svoji zemljopisni legi notri v naravnih mejah, ktere so slavljanjskim narodam postavljene, ki so svoje politiske osode z unim drugih deželá zedinili. Mesto sliši pa Austriji tudi po močnejši pravici — samoohranjenja. Odločen od močniga, živiga drevesa, ktero ga redi in ohrani, bi Terst, šibka in nezmožna veja, na tla razpadel.

Jih je morebiti mnogo ljudi notri v mejah tega mesta, državljani ptujih dežel, kterih serca le nagibe za svojo domovino, in nobenih za Austrijo ne čutijo. To pustimo veljati. Njihove serca naj bodo njihovo domovini obernene. Tukaj vživajo le gostivnost, za katero so prosili, ampak ne smejo nikoli pozabiti, de le gospodar v svoji hiši pravico ima in de gost nima druge pravice kakor to, hišo zapustiti, ako mu v nji ne dopade. (Slav. Rod. *)

Knížestvo.

Zlo se veselujem, prepričavši se, da slavenjski duh tak krepko se oživlja, da Slaveni iz jezeroletniga spanja se zdramljajo, in zmiraj svetlejši iskre svojiga bistriga uma poganjajo; pa serce mi od radosti poskakluje, de imam perložnost dragim domorodcam, in rodoljubam posebno izversten izdelk slovenske umetnosti perporočiti.

Naš lepopisatelj, in učitelj lepopisa v c. k. normalni šoli v Terstu Jovan Levč je na svojim polju sad iskreniga truda, in umljivosti sozoril, ki se bo vsakimu voditelju detinstva močno dopadel; posebno ker to delce v čednim slovenskim jeziku zdobljeno še tudi Nemce prekosi, ino nam novo dozdej neznano pot k lepopisu odpre in pokaže. J. Levč je namreč v svoji dolgoletni skušnji zapazil, da za lepopis, če hočemo, de bi ga otroci iz šole v življenje saboj vzeli; in ne morali kakor je dozdej žali bog! dostikrat treba bilo, se ga, želeči dobri pisachi postati, še le odvaditi, in drugiga naglejšiga rokopisa prijeti, je nar perva pogodba ta: de se otroška roka kmelo iz začetka k naglopisu izuri, ino narpoprej privadi v urnimu tek, in lahki gibljivosti čerkne podobe narejati, ter leté tako si persvojiti, de se jih znebit, ino je pokvarit tako lahko več ne more.

Glejte, kaj on sam čez to reče:

„Ako se otroci zgođej navadijo z hitrim prostim gibanjem roke zavitkam pisa slediti in se podob polastiti, jim bodo te gotovo tudi prihodnič v posestvu ostale, in prazna misel, de se pis z poznejim hitrim pisanjem gotovo pokazi ali spridi, bo overžena. Marveč se bo po tem načinu pis čedalje bolj omikal in bo čedalje lepši in prijetniši, kolikor se bo roka hitriga pisanja bolj navzela in krepkejši in urniši postala.“

Celi izdelik bo kej dva pola obsegel od načinstva v lepopisu in od zaderžanja učitelja pri poduku, ino trideset izglednih listov, ali primerov. Letih nekteri vižajo učitelja pri urjenju, in vajeju roke k naglopisu; drugi pa služijo k pervajeju slov ali čerknih podob, katere on prav razumljivo in zapopadljivo iz temeljnih perviških čert izobrazovati in zlagati uči. V ta namen služi lični list,

* V tem 5. listu Slav. Rod. beremo naslednjo napoved: Pričijoči list bo mende prezadni tega časopisa, kateri bo z mescam Augustam pojenjal, dokler se bo Slavljanjsko družtvo per volji in moči čutilo, lastniga vrednika najeti.

na kterim se izgledno pokaže, kako se vse čerke iz svojih pervinskih čert od stopnje do stopnje po malim razvijejo, in izobrazijo.

Perdjan je tudi rimski pis z lepimi in dopadljivim kinči, in posebnimi številnicami; zadnič pa še serbski, to je Kirilica po Vuku Štef. Karadžiču. Ta sledni priložik bo, mislim, pričijoče delo posebno perporočil. Zakaj, kdo ne želi, de bi v kratkim vsak izobražen Slaven oba glavitna pisa svojiga jezika, namreč sedajnega latinskiga, ino Kirilico ravno tako gladko ino lično pisat znal, kakor beremo in pišemo skorej vsi latinskiga ino nemškiga?

Še na pogled bodo bukvice tako de bo gotovo vsakimu všeč, okinčane; krasni naslov se sviti v pomenljivih slovenskih farbah, in zvezane bodo lepo. Priložene lične podobe kažejo v izgledu deržanje trupla, roke in peresa per pisanju.

Na svitlobo pride ta književni izdelik nar dalje mesca Septembra tega leta — ino tak dober kup, kar bo mogoče — na stroške izdelavca.

(Slav. Rod.)

Austriansko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* Te dni smo v roke dobili letašnje perjohé (imenik učencov) Ljubljanskiga gimnazija in veselilo nas je sledeče opaziti: 1) de se v njih slovenski jezik kot poseben predmet z lastno zaznamo napredovanja čisla; 2) de so imena učencov v novim pravopisu, in 3) imena njih rojstnih krajev po slovensko in ne v dozdejni popačeni latinšini pisane.

Čudno se nam samo to zdi, de se imena učencov perviga gramatikalniga reda, kteriga učenik je g. Heinz, še v bohoričici bero. Saj se niso mladi slovenski učenci sami za to pri g. profesorju potegnili!

* Dunajske uradne novine prineso od cesarja poterjeni predlog ministra pravice glede nove uredbe sodništev v štajerski kronovini, iz kteriga sledeče posnamemo:

Štajerska kronovina ima po dozdejni politiški razdelitvi pet okrožij, Graško, Bruksko, Judenburgsko, Mariborsko in Celjsko na prostoru 390 štirjaških milj in ljudstva 996,800 duš.

Taista se da z obziram na zemljo, pridobitnost in narodnost prebivavcov narpripravniši v 3 glavne dele razpoložiti, v gornjo gorato stran s središem v Ljubnu (Leoben), v srednjo manj gorato, koder reka Mura teče, in kjer samo Nemci prebivajo, z poglavitim mestam Gradcam in

zadnjič v južno stran o Dravi in Savi, kjer večidel Slavljanji (Slovenci ali po nemško Vendi) prebivajo.

Štajerska dežela bo torej imela 1.) 67 c. kr. okrajnih sodništev (Bezirksgericht), 16 perviga, 50 drugiga in 1 tretjiga reda,

2.) 3 deželne sodništva v Ljubnu, Gradcu in Celji, in

3.) eno vikši deželno sodništvo v Gradcu za celo kronovino.

Celjsko deželno sodništvo za Celjsko okrožje (Kreis) in za tisti del Mariborskiga okroga, kjer poprek Slovenci stanujejo. Volitev Celjskiga mesta, kjer je slavljanjska narodnost narbolj namestjena, za sedež deželniga sodništva, je neogibljiv nasledik enakopravnosti narodov (so besede g. ministra Bacha).

V okrožji Celjskiga deželniga sodništva imajo okrajne sodništva v naslednjih krajih svoj sedež:

1. Marburg. 2. Gorna Radgona. 3. Lutomer. 4. St. Lenard. 5. Ormuž. 6. Ptuj. 7. St. Lorenc. 8. Marenberg. 9. Celje. 10. Vransko. 11. Gorni Grad. 12. Jevšingrad. 13. Podčetertik (Windischlandsberg). 14. Slovenogradec. 15. Šostanj. 16. Bistrica. 17. Konjice. 18. Rogatec. 19. Brešče. 20. Sevnica. 21. Kozje. 22. Laško. (Glej Slovenijo t. l. list 54.)

Od teh bodo okrajne zborne sodništva v Slovenogradcu, Marborgu, Lutomeru, Ptui, Brešcah; v Celju in okrajni bode Celjsko deželno sodništvo tudi kazensko sodbo čez pregreške imelo.

Predsednik sodniške vpeljavne komisije za štajersko je g. apelacijni svetovavec Pitreich. —

* Dunajske novine 3. in 5. t. m. prineso ministerske predloge zastran vravnave sodništev na Goriškem, Terzaškem, Istrijskem, Koroškem in Krajnskem, od ktere bomo prihodni več povedali; danes le pristavimo, da bo za primorske dežele viksi deželno sodništvo v Terstu, za Koroško in Krajnsko pa v Celovcu. Krajci bodo v Celovcu viksi pravico iskali. Kdor terka, temu se odpre. Ljubljana bo prihodni to, kar smo v listu 13. I. Slovenije rekli. V teh predlogih se tudi Krajnska dežela posebna kronovina imenuje, zato je tudi ta reč že odločena. Slovincov je blizo pol drugi milijona, gotovo zaslužijo imeti (ker tudi s svojim znojem državno zakladnico polnijo) lastno viksi sodništvo ali apelacijo, kakor jo imajo Lahi v Terstu in Nemci v Celovcu in Gradcu, ali kdo pomisli na slovenske zasluge! —

* Dunajske Novine 3. t. m. pišejo: Po daljnopisnim oznanilu iz Tersta se je v noči med 29. in 30. p. m. ob 11 in pol začelo z gorečimi krogami na beneško mesto streljati in „Lloydu“ se piše iz Tersta 2. t. m., da mende Benetke na več mestih gore. —

Od Soče 30. mal. Serp. Preljuba Slovenija! ti se v 56. listu močno čudiš nad molčanjem tukejšnih Slovincov zavoljo zedinjenja s svojimi brati na Krajnskem v eno kronsko deželo, žalostno zdihuješ in skerbljivo poprašuješ po njihovih željah in prošnjah.

Pač res za čuditi se je, ako kdo okolšin, v katerih se ti Slovinci tukej znajdemo, prav ne pozna. Alj kdo hoče tukej take prošnje napraviti, in take želje izreči? Prosto ljudstvo, žali Bog! tvojih milih glasov malo alj clo nič ne sliši, in po drugih potih kej takšniga, kakor se vidi, tudi ne zve. Ono se marveč, če tudi kaj zve, le na svoje viksi zanaša, kateri se pa, bodi si alj zavoljo prevelike ljubezni do nemškutarije alj laškerije, alj pa iz strahu pred njima, ravno tako malo v ti reči oglasijo, kakor ono samo, ki tega nič ne pozna, alj pa kakor de bi na ti reči nič ležeče ne blo ne ljudstvu, ne deželi; če prav je samo ministerstvo ta predlog storilo, in jez mislim vender le k pridu in koristi dežele, kar tudi ti nevtrudljiva Slovenija, očitno in jasno kot belidan si pokazala in spričala; — samo žali Bog! rečem še enkrat, de tvoj mili glas je tukej tako grozno malo poznan in spoznan. Od tod tedej glej pride, de od naše strani vse molči, med tem ko od druge se že temu za nas tako srečnimu ministerskemu namenu grozne overe stavijo in na vso moč proti. Zatorej se k tebi, o preljuba Ljubljana, mater in serce vsih Slovincov, s gorečo prošnjo obrnemo, de bi se ti v imenu vsih Slovincov za njih prid in korist neprenehama potegvala, in neutrudljivo perzadevala, kakor veš in znaš, za to tako imenitno in važno reč našiga ožejšega perblizanja in zedinjenja saj vender v eno kronsko deželo zadobiti in doseči. Precej potem, bodi več kot zagotovljena, se bo tudi veliko drugih, če ne vsi, neprecenljive koristosti tega zedinjenja prepričalo zraven nas, in bodo tebi tudi z nami vred zato vedno hvaležni in te častili. Živi Slovenija! z Bogam.

Nekoliko rodoljubov. *)

Hervaska in slavonska dežela.

Iz Zagreba. Ni davno, kar se je govorilo, de je iz Beča poslana sv. banu lista mož, kateri bi se imeli v Beč poklicati, de napravijo ustavo naše dežele. Mi smo to deržali za golo pravlico, ali z žalostjo zdaj ozna-

nimo, de je od bana popis tistih gospodov prišel, kateri imajo iti na Dunaj in vravnati na novo našo damovino in to na podlagi avstrijske dane ustave, od ktere se ne bo nikakor odstopilo. Gospodje so sledeči:

Tomič, Moyses, Bužan, Jul. Jankovič, Joso Jankovič, Fr. Novak, Mladenovič, Medanič (iz Reke) in Ivan Mažuranič.

Mi nismo nikoli hvalili naše stare ustave brez obzira, temu smo vsigdar priporočali, jo popraviti in jedinstvu celiga cesarstva primeriti — to de na ustavni poti. Ustavna pot pa je naš zbor. Zraven se opomnimo, de med temi „Vertrauensmännern“ ni nobeniga iz vojniške meje, in de sta med njimi samo dva poslanca na hervaskim zboru bila.

(Slav. Jug.)

„Agrar Zeitung“ to naredbo hvali.

V Daruvaru (žup. požež.) 24. p. m. Danas nam pride iz glavniga stana iz Rume od bana zapoved, de se narodna straža tudi proti Oseku vzdigne, kjer bo daljši zapovedi od gen. Neustedtera dobila. Pred nekoliko dnevi smo bili posmeh, in danas nas zopet potrebujejo, to je očitni dokaz, de vlada okoljšin ne pozna, v katerih živimo. Naš narod je izrekel, de je pripraven ves na noge ustati, ako domovina, narodnost, — ban zavkaže. Požežka župania je imela in ima še 3000 junakov gotovih za orožje, druge županije po razmeri še več; ali ni to dosti? „Je to preveč“, pravijo, „ali nič ne velja. Mi ne išemo kakor 3000, ali morajo na cesarsko zastavo priseči, več jih ne išemo.“ Ako je 3000 dobrih, zakaj ne 12 in še več tisuč. Ali naključje in Bemova sreča je storila, de se ni treba več čez to prepirati, in ravno tista straža, ktera popred nič veljalja ni, gre zdaj zopet na bojiše.

(Slav. Jug.)

V Zagrebu 4. t. m. Prišla je od bana na bansko svetovavstvo zapoved, ustavo 4. Sušca t. l. razglasiti. V današnji seji je sklenilo bansko svetovavstvo, banu na znanje dati, de razglasenje postav, še manj pa ustave ne gre pod njegovo oblast, zakaj v ustavni Hervaski deželi velja od nekda le tista postava, ktera se na našim zboru razglaši. In dozda je ustave nismo zaigrali, in je nam tudi nihče vzel ni. Naj torej ban skliče deželni zbor za ta namen. Deputacia (Ivan Kukuljevič in Piškorac) banu ta sklep ponese. (Slav. Jug.)

Serbska vojvodina.

Serbski patriarh Rajačić je zastran prepovdi serbskih politiskih časopisov in zastran načerta deželne ustave serbskiga vojvodstva, kateri je bil po Beogradskih Novinah razglašen, opravičenje na c. k. ministerstvo poslal in taisto tudi po časopisih razširiti pustil. Iz tega pisma predstavimo sledeče:

„Serbski narod je sam v Sremu, Bački in v Banatu madjarsko grozovitost od mesca Junija do Septembra 1848 odganjal in prenašal, in med tem ko je junaski pa očernjeni ban s svojimi Slavonci in Hervati pritekel v otetbo Dunaja in cesarskiga prestola, so Serbi pri rimskih okopih, pri Karlovcih, šentomašu, Tomaševcu, Aliburnaru in na Karasi polovico madjarske moči mudili in tako početje svojiga zaveznika podpirali. Rešenje Beča, obderžanje narvikšiga prestola in celotne deržave je plod tega v zgodovini ediniga darovanja z nemarjenih Jugoslanjanov. V tem boju so Serbi vse žertvovali, kar je narodu narsvetjšiga. Starčiki, otroci, ženske so bili od keršanskih trinogov grozovitno vmorjeni, cerkve in sveti oltarji ostudno omadežvani in onečasteni, mrtvi iz grobov izkopani, njih nagnite kosti razdrobljene, v vodnjake pometane ali psam in ptičem za živež prepušene, sela razderte in z ognjem pokončane. Med tem ko je sovražnik v posedenih selih take grozovitosti vganjal, so sinovi serbskiga naroda na boriših serčno žrelo smerti nasproti šli.“ —

Te zasluge je svitli cesar spoznal, in Ser-

bam vojvoda, patrijarha in vojvodstvo podal. Serbski narod je bil zato hvaležen in k novim žertvam pripravljen, ali sovražniki njegovi niso jenjali, ga grajati pred obciinstvom in vladarstvom, in ker pri ljudstvu del našli niso, ktere bi serbsko nezvestobo (separatistische Tendenzen) zkazale, so iz serbskih, od nekih prenapetih mladenčev izdajanih, časopisov spricevanje jemali; in ker vredniki za očetovsko opominvanje patriarha nič marali niso, je on taiste na zadnje prepovedal, de bi deželi dalje ne škodovali in v vladarstvu sumljivosti do serbske zvestobe ne budili. Tudi po časopisih razglašena ustava serbske vojvodine je le privatno delo v politiki nevedniga človeka. Dalej pristavi patrijarh:

„Jez sim z serbskim narodom vred prepričan, de se bodo pri znotrajni narodni vravnavi Serbi vdeležili; zakaj sicer bi se zopet kakor popred sine nobis de nobis odločilo, kar bi po dani ustavi silno žaljenje naroda, ja krivično bilo.“

Galicija in Vladimiria.

V Lvovu 25. p. m. Med tukajšnjimi Rusini je obudil ne davno od poglavarja grof. Goluhovskiga izdan razglas na kmete veliko nezadovoljnost, ker v njem ljudstvo opomina, de bi bivšim svojim grajsinakam za primer no plačilo na polju delali, kakor popred, in zraven pristavi, de ako bi ljudstvo iz lenobe delati ne hotlo, ga kresije tudi s silo primorati vtegnejo. (M. N.)

— To neustavno povelje je, kakor uradne novine povedo, naše ministerstvo berž preklicati in tako razložiti pustilo, de ne more zoper svojo voljo nihče več k delu prisiljen biti. De se pa ljudstvo tudi za popolno plačilo dela ogiblje, se zgodi zato, ker se po dolgoprirašeni sumljivosti berž zastaranja (Verjährung) boji. —

Ogerska dežela.

Od Ogerskiga boriša povedo Dunajske novine, de je viši general Haynau z glavnim stanom 29. pr. m. Felegyhazo prišel in sicer brez vsega nasprotovanja in pozneje po prijeti novici, de je Bertholdova brigada čez Hallas brez odpora v Segedin stopila, se proti Segedinu podal. Czongrad, kjer so mestnjani jeli iz hiš na česarske streljati, je pustil g. Haynu z ognjem pokončati. (Pozneje novice pravijo, de se je mesto samo vnelo.) Maršal Paskievič se je naglo čez Debrečin proti Velikimu Varadinu obrnil. V Komarnski terdnjavi je mende še 15.000 Madjarskih vojakov, ki se vedno na madjarsko srečo upajo.

Agrar Zeitung pove, de so imeli 29. p. m. Rusi iz Erdelja v Versec, general Klam s Puhnerjovo armado pa v Belo cerkev priti, kar se pa ni poterdilo. Armada na jugu stopa naprej v Bačko. Ban se je podal v Titel, in se, kakor hitro Rastičeva nastopivna brigada pride, naprej nad sovražnika vzdigne.

V Erdelju se je ruski general Grotenjelm 19. p. m. iz Bistric naprej vzdignil, general Lüders pa se je iz Hermanstadta, kjer je močno posadko pustil, proti Karlsburgu podal. —

Tudi se je po nekih časopisih govorilo, de je madjarski deželni zbor v Segedinu Kosutu moč odvzel in diktaturo Gorgeju izročil, tode gotoviga se čez to nič ne ve. —

Ptuje dežele.

Turska. Od Une 28. p. m. Tudi okoli Une se preliva junaska kervca in naši bratje začenjajo kervav boj. Kaj pride iz tega? Združili so se Turki in Kristjanski (t. mahomedanski in kristjanski Slavjani) ter se složno zoperstavijo tistimu bremenu, ktero se dan na dan strašno množi. Želimo srečen konec tega boja, de bi se stan naših nesrečnih bratov preobrnili. Serčno se je Slavjan na vseh straneh na boriše podal in v obširni Evropi se bo zablistalo tisto dolgo za mračnimi oblaki skrito žarko sonce. Veliki in silni stolp slavjanski se je ganil, željno pričakujemo vspeh (dober izid) zmagonosniga orožja.

Ceričeva armada je vzela mesto Bihač in Bihački paša čaka v terdnjavi na pomoč vezirja. Toliko se mora reči, de je cela dežela v narvečim punta, ki se lahko vtolažil ne bode. Vezir Tahir paša je berž poslal tatarina do cara v Carigrad, de daljši ukaze prinese, ali preden ta nazaj pride, zamore Cerič že v celi deželi, ker ž njim poteguje, turško oblast ovreči. (Narodne Novine.)

Ravno tem novinam se piše od črnogorske meje, de bi se nektre rodovine iz Hercegovine rade Vladiku podvergle, de se pa Vladika v nič ne vpuša, dokler car Nikolaj ne zaželi in ne ukaže. —

* Kakor se nam zdi, vse preboječih.

Vredništvo.

Nepolitiški del.

Uvod u Krestomatijo.

Ivana Macuna.

(Konec.)

§. 5. Jezik poetički.

Velik in nadzemaljski je namen, ki ga ima pesništvo; združivati ima bitnost (Wesenheit, Wesentliches) človečanstvo s nebitnim, slučajnim, (zufälliges), to je večno s zemaljskim; realnim. Težko delo! Jezik vsakdajni ne peča se kaj mnogo s predmeti idealnimi; tedaj tudi pesniku nije mogoče izgovoriti u vsakdajnem jeziku one prekrasne nadehnjene čutenja katerih je poln. Vsaka pak misel mora svojo posebno obleko imeti, za da se nam prikaže; tedaj si pesnik stvari sam nov i svojmu namenu priležni jezik, ki mu je ime poetički. — Pravimu pesniku to ide samo brez njegove volje; kadar mu se užge fantazija od divnih uzvišenih uzorov, in ga prisili, da nam prikaže (priobči) lete čaroleposti, z eno besedo, kadar je on u stanju nadehnjenja (nadahtnja), mu se nabere od sam sebe, in znano je, da se to u nekih pesnikih tako hitro godi, da njim ni je časa zapisati nje; — se ve, da je takšen jezik od vsakdajnega clo različen, in lete posebnosti jezika poetičkiga dajo poetiko.

Nije mogoče, u malo besedah vse ali saj glavni lete posebnosti le nekaj širje razložiti, glej ti o tim samo nekatere besedice. — Lete posebnosti se tičó 1. Slik ali podob in misli. 2. Besed. 3. Zvunajne spodobe pesmotvora.

1. Za dosegnuti veliki leti namen in za izreči nam svojo visoko misel, potrebljava ali rabi pesnik a. velikanske ali oriaške obraze, da slušatelj ali bravec misli po oriaški obleki na oriaško ideo. Sem slišijo tudi poetički primeri, ki posebno služe za razjasnjenje in razsvetljenje gdekakše ideo. b. Zaziv ali obernenje pesnika na gdekoga (Apostrophe.) c. izkrik d. združenje oprek (contrarium) e. vzdignjenje od nižje do višje ideo. f. Pitanje ali prasanje.

Leta posebnost ne gre u poetiko, ampak u krasoslovje u vožjim smislu t. j. z izključenjem poetike.

2. Za predstavljati nam živo svoj uzor ima pesnik posebnosti tudi u posameznih besedah, kar se imenuje besedna figura. To se kaže, ako pesnik veznice (conjunctiones) izpuša, ali njih mnogo stavi; tudi ako mnoge priimena ali epiteta prideva; ako eno in isto besedo pospeti i. t. d. Primerov je polno u pesmotvorih.

3. Pesnički umotvori se poznajo že po zvunajni spodobi; tukaj greta a. stih, b. so glasje ali rima ali srok.

Oglas

zavoljo slavjanskih šolskih knjig pri mestnim gospodarstvu (Magistrat) u Terstu.

Od kar sem lani knjige, ki se pri mestnim gosp. u Terstu znajdejo, u Sloveniji razglasil, so mi razni gospodje pisali, da bi njim knjig naznamvanih poslal; alj jaz imam toliko dela, da mi je včasih težko težko bilo, se tiga lotiti; tedaj ni sem mogel sam vsih tih potov opraviti; drugi pak so se malo zato skerbili, tudi gre pri m. gospodarstvu, ako je mnogo knjig, za raznih zadev voljo dolgo, dokler se knjige dobe; zatim še je pri harmici precej zadržkov, ker tudi ta zavoljo šolskiga časa nobeden den iti ne premorem. Po takem se vse mudi, naročniki si kervavo želijo knjig, in vender njim jaz sam nisem mogel pomagati.

Po takim sem jaz terde misli, da bode vsim, ki bi gda več si knjige naročiti hteli, zlo po volji, kar s tim oznanim.

Tukajsnji bukvovez g. Živic je namreč, ko sem ga čez to popital, mojim mislim pristopil, in tedaj da na znanje, da bo prihodni on to reč prevzel; tedaj naj se njemu zglašiš z gotovimi dnarji, kdor bi kaj pozelel. Harač ali colnijo vsak sam plačati ima; u mestah tedaj, gde je kakšna harmica (Zolllegstatt, etc.), se tam plača ker se pri takih mestah lahko blago ta navkaže (anweisen); u drugih krajih pak naj naročnik že naprej nekaj za colnijo pošlje; od knjig 5 gold. ali zlatih u ceni sem plačeval jaz 33 kr. — Za trud in troške pri vmotanju knjig in za zgubljen čas, (ker je colnica odviše daleč) pak on sledeče nastavi: Od vsakiga znezka do 5 gold. se mu pošlje 30 kr. sr.; čez 5 do 10 gold. od vsakiga gold. 6 krajcarjev; čez 10 do 15 gold.

od gold. po 5 1/2 kr.; čez 15 do 25 gold. po 5 kr.; čez 25 do 40 gold. po 4 1/2; čez 40 do 60 gold. po 4; in čez 60 do 100 po 3 1/2, in od sto naprej po 3 kr. od goldinarja; ako s goldinarji za knjige kdor pošlje krajcare, se manje od 30 krajcarjev ne porajta, čez 30 kr. se šteje za goldinar. Dopise prosi po plačanoj pošti. — Staniše Živicovo je: Veliki terg (Hptplatz) ulica S. Sebastian u baron Cankovi hiši br. 507.

In tako vsim domorodcom priporočim sebe in posebno g. Živica; pri tem se mi zdi, da je vsakimu rajši, ako premore. terjati, da se mu delo hitro opravi.

U Terstu 1. Augusta 1849.

Ivan Macun.

Srednja cena žita v Austrii v začetku meseca Julia t. 1.

Dunajski časopis za teržtvo in obertnost „Austria“ sostavi iz srednjih žitnih cen, ktere so iz 97 avstrijskih žitnih tergov popisane, sledeči pregled srednjiga kupa za pozamesne dezele in za celo cesarstvo:

Kup v srebru za doljno-avstrijski star (Metzen)

Dezele.	Pšenice.	Reži.	Ječmena.	Ovsa.
	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.
Galicia	2 29	2 20	1 49	1 24
Ceska	3 34	1 50	1 35	1 22
Moravska	3 51	2 8	1 45	1 32
Austria gornja z Solnogradom	3 54	2 2	1 48	1 34
Austrija doljna	4 1	2 —	1 53	1 45
Slezia	4 26	2 34	1 57	1 28
Primorje	4 38	—	—	2 36
Koroška	4 51	3 2	3 —	1 42
Štajerska	4 56	3 27	2 47	2 11
Krajska	5 —	3 11	3 15	1 58
Tirolska z Vorarlbergom	5 9	3 13	2 41	2 13
Celo cesarstvo	4 15	2 29	2 15	1 48

Sem gre tudi v nekterih deželah za kruh važna tursica, ktere kup je znesel v Moravi 2 g. 33 kr., na Štajerskim 3 g. 1 kr., na Tirolskim 3 g. 13 kr., na Koroškim 3 g. 20 kr. na Doljno-avstrijskim 3 g. 25 kr. na Krajskim 3 g. 40 kr. in v Primorji 3 g. 47 kr., kolikor se je zvediti zamoglo; srednja cena na čez za celo državo bi bila 3 gold. 17 kr.

Pišuči u 14 ali 16 književnih jezikih i jizičićih ne budemo nikadar imeli tako cvetečega slovstva, kakor bi nam trebalo i veljalo. *)

Slovstvo veselo cveti, ako ima mnogo izverstnih knjig iz vsih znanostih, — da se pak može mnogo ovakih knjig napisati, na svet izdati i razprodati: treba mnogo izverstnih pisateljev i mnogo čitateljev. Več je pisateljev i to izverstnih, i več je zajedno čitateljev: več i učenejših knjig se bude spisalo i razprodalo, to će reči: veseleje bude precvetalo slovstvo. Ravno tako tudi: manje je pisateljev i čitateljev, manje će biti knjig, slabeje će prihadjati i slovstvo. Pišuči u 14 ali 16 književnih jezikih razdelimo ravno s tim naše pisatelje, knjige i čitatelje na 14 ali 16 stran; vsaki del je manji od celine; — quaelibet pars minor toto, — ovo je tverda resnica (axiom), ktere dokazovati ni treba. Na već delov ko se razdrobimo, na već stran ko se razkropimo, manje će biti — caeteris paribus — na vsakoj strani pisateljev, knjig i čitateljev, to će reči: slabeje će biti slovstvo. To je jasno i naravno — škoda zadene pa nas vse.

U nekterih dosadanjih knj. jezikih se naučnih knjig še izdati ne može, ako bi ravno imeli gotove. Da knjiga nekoja može na svetlo se izdati bez škode, se mora od nje razprodati naj manje 400 iztiskov, da se doplaća saj za naj veću potrebu, tiskarina, črnilo i papir. Kde je še kak krajcarček za knjigarja, kteri take živi le od dobička, ki ga vjame, a ne od škode, kteru preterpi. Kde je take še nešto za pisatelja, kteri se je učil, trudil i znojil? Vsaki delavec je svojega plačila vrđen i u svoju vlastnu škodu se nikto rad ne trudi. Kako bi pa razprodal, postavim, samo med ilirskimi Slovenci 400 iztiskov u slovenskom podnarečju spisanih velikih visoko-

*) Iz važne knjige g. Matija Majera: Pravila, kako izobraževati ilirsko narečje, ktero tu bravcam še enkrat živo priporočimo.

naučnih knjig, postavim, o modroljubju, o lučbi, naravoslovju, zemljomerstvu, matematici, zvezdoznanstvu, zgodovini, bogoslovju i. t. d. Tudi ne veseli pisatelja velikim trudom naučnih knjig spisovati, ako ne ve, ali jih će kto kupiti i čitati ali ne. Najšel se bude sicer kadkada nekteri posebno iskren i premožen domorodomiselnik kteri bude iz same ljubezni do naroda i njegove prosvete kakovu naučnu knjigu na svoj trošek izdal, makar u svoju škodu, da će obetovati svoj trud i svoje novce, samo da ne ostane narodno slovstvo popolnoma jalovo. Pa taki iskreni, marljivi i zajedno premožni pisatelji su redko vsejani, redke ćeju biti i naučne knjige. Samo kadkada kak pisatelj, samo po redkom kaka naučna knjiga je pa lastovica po zimi; jedna lastovica i jeden cvet pa ne čini prolétje. Jeden pisatelj, jeden clovek sam, dub posekan, pravi naša poslevica. Še deset pisateljev ni mnogo za utemeljiti cveteće slovstvo, kakor tudi deset bučelic, še tako marljivih, ne čini velik roj; tudi 10 knjig ne čini bogatu knjižnicu. — Dalje tudi naj izverstnejša glava, naj iskrenjši domorodni pisatelj časoma opesa i obnemaga, ako vidi, da je delavcov tako malo, dela pa toliko. Samo nekteri pisatelji, nek su sebi izverstnejši, ne mogu spisati mnogo knjig iz vsih znanostih. Pisatelj je podoban ševi (škorjancu), ktera se uzdvigne i visoko pod oblake leti, ako je pod jasnim nebom, u tesnoj kletci zaperta pa samo iz klinca na klinac skaklja; pisatelju pišućemu za velik narod se serce vnema, visoke misli ga obletaju, pišućemu pak samo za jedno koleno naroda, ktero samo 3 ali 4 milione broji, vse misli slabe. Tudi mali narod može imeti cveteće i veliko slovstvo, pa nemoguće je, da bi imel narodić broječ le 3 ali 4 milione duš; — ne pozabi: caeteris paribus — toliko pisateljev i čitateljev naslédovne toliko slovstvo, kakor narod broječ 10, 20, 40 ili 80 milionov duš. Tu nič ne pomaga, da su pisatelji izverstni i iskreni; u malom narodiću jim prostora manjka, je ravno taka, kakor se tudi ne može na dvéh pedih izzidati mesto, ktero bi bilo 4 verste dolgo i 4 široko.

Da u 14 do 16 književnih jezikih pišemo, to je škodljiva slana, ktera nam cvetje naše ga slovstva smodi; to je podjed, žeruči červ, kteri podjeda korene i volti sam sterženj slavenske lipe; to je huda bolezanja, černa morija, ktera naše ljudstvo vmarja i desetini; je naj nevarnejši i naj okrutnejši vrag, kteri nam narod neusmileno davi; tako razdeleni i razdrobljeni ne budemo nigdar dočakali cvetečega slovstva.

Slovstvo imeti moramo i to slovstvo veliko i cveteće.

Narod bez slovstva je riba bez vode, ptica bez perutnic, senosék bez kose, tergovec bez blaga. Posebno velja to od naroda, kteri živi bez slovstva u sredi narodov visoko izobraženih, s kterimi neprestano i neposredno obćuje; on je kakor siromak med oholimi bogatusi. Amerikanski i afrikanski divjaki mogu saj za sada še biti i ostati narod tudi bez slovstva; njih zašćituju i brane neizmérne šume, dubrave, gojzdi i druge neznane pušćave, razlućujuće jih od narodov izobraženih. Vse inače je s nami Slaveni. Mi se den i den neprestano in neposredno obhodimo s narodi visoko izobraženimi; bez slovstva nam pogibelj neposredno preti, bez slovstva pridemo u nič. — Mi potrebujemo slovstva i to velikoga, ker je narod naš velik, i velike take njegove potrebe; samo po cvetećem slovstvu možemo stupiti med narode izobražene, kakor narod izobraženi i njim ravni. Nektere molitne i pobožne knjižice, basni, pesmice i. t. d. se sicer u svakom dosadajnom književnom jeziku mogu na svetlo izdati; dobre su, hvalevrđni take pisatelji, kteri jih spisuju — pa vse ovake knjižice su premalo za narod, kteri se želi izobraziti; one ne čine cvetečega slovstva; samo s njimi ne možemo stupiti med izobražene narode, ne možemo, pokazavši na nje, oholo reći: „Glejte! ovo je naše slovstvo, ktero obseže vse človečanske znanosti.“

Naznanje.

Ker slovenski jezik od dne do dne veći veljavo zadobiva, in ker je upati, de bo njegova vednost v slovenskih deželah zdajci za vsakiga neogiblivo potrebna reč; torej se tištim, ki se ga naučiti želijo, s primernim pogojem ponižno za učenika priporočim. Bolj na tanko pri vredništvu.

Franc Cegnar.